

OJER GOÑI, T. *La BBC, un modelo de gestión audiovisual en tiempos de crisis*. Madrid: Euroeditions, 2009, 223 p. ISBN: 978-84-937376-2-7

PER ISABEL SARABIA ANDÚGAR

Professora de la Facultat de Comunicació de la Universidad Católica de Murcia

La BBC i les claus de la seva excel·lència: finançament assegurat i independent, bon govern i aposta per la qualitat a la programació

A l'entorn de la indústria audiovisual europea, la BBC es considera paradigma de servei públic audiovisual i model de referència per als estats que es troben immersos en un procés de redefinició de la seva televisió pública, com és el cas d'Espanya.

La BBC és una entitat sobre la qual nombrosos autors anglosaxons han ofert, al llarg de més de tres dècades, una producció científica profusa —Burns (1977), Briggs (1985) Magde, (1989), Cokerell (1990), Blumler (1992), Cain (1992), Barnett (1993), Hargreaves (1993), Davies (1999), Peacock (2004), Elstein (2004), Born (2005) i O'Malley (2005), entre d'altres. A Espanya diversos investigadors s'han interessat per la BBC tot parant atenció a algun aspecte de l'activitat de la televisió pública britànica. L'adaptació de la corporació a les noves tecnologies, les particularitats de la tasca periodística dels seus professionals, la seva singularitat com a servei públic o el seu interès pel ciutadà són algunes de les qüestions abordades. Els textos generats per aquests autors —Villar (2005), Manfredi (2006, 2008), García Avilés (2006), Lamuedra (2008), Ojer (2008, 2009), Llorens (2008) o Medina (2009), entre d'altres— s'han publicat com a articles a diferents revistes científiques de comunicació, com a ponències en actes de congressos o sota la forma de capítol de llibre. No obstant això, fins al 2009 no existia cap obra en espanyol dedicada per complet a la BBC com a objecte d'estudi.

Teresa Ojer Goñi és professora de l'àrea d'Empresa Informativa i d'Estructura de la Comunicació de la Universidad San Jorge de Saragossa. Està vinculada al grup d'investigació Empresa Informativa y Mercados de la Comunicación de la Universitat de Navarra, cosa que explica que el marc doctrinal sigui la perspectiva purament econòmica i de gestió dels mitjans de comunicació. El llibre és un resum actualitzat de la seva tesi doctoral defensada a la universitat esmentada.

La BBC, un modelo de gestión audiovisual en tiempos de crisis suposa una contribució decisiva a la comunitat científica perquè, d'una banda, cobreix una llacuna bibliogràfica important —és el primer llibre en espanyol centrat de forma monogràfica en la BBC— i, de l'altra, aporta al lector les claus per entendre la configuració actual de la corporació mitjançant un estudi de l'evolució del sistema audiovisual britànic en general i del servei públic de televisió en particular. En definitiva, amb aquesta obra la seva autora ofereix als investigadors una visió de conjunt valuosa sobre la realitat de la BBC, fruit d'un exercici de documentació, síntesi i sistematització de la informació digne d'encomi, amb una clara vocació didàctica. En aquest treball, l'autora no renuncia a l'anàlisi i a la reflexió, tot i que de vegades es troba a faltar conèixer el seu posicionament davant determinats debats que ella mateixa planteja, així com més sentit crític amb l'objecte d'estudi. La BBC no és perfecta: el seu expansionisme comercial, que ofega tant la ràdio comercial com els empresaris de continguts web privats, o els escàndols periodístics, com el cas Hunt, no es tracten amb prou profunditat. Tampoc no s'analitza el fet paradoxal que les classes baixes britàniques prefereixin la plataforma de pagament BSkyB, l'entreteniment massiu de futbol i Hollywood a la programació més esnob de la BBC, considerada per alguns com una televisió per a rics pagada per pobres.

No obstant això, l'excel·lència existeix. En aquesta investigació, Teresa Ojer parteix de la base que el nivell d'excel·lència de què gaudeix la BBC es deu a qüestions determinants, com ara les condicions del naixement de la corporació pública, la seva estructura de govern, el seu sistema de finançament o, fins i tot, l'exigència permanent de qualitat dels seus programes. Aquests són els aspectes al voltant dels quals gira l'obra, que es divideix en cinc capítols.

Com a punt de partida, Teresa Ojer es proposa realitzar una aproximació no exhaustiva al concepte de servei públic de televisió mitjançant les aportacions d'autors de referència sobre aquesta matèria, i revisar així els principis de servei públic. D'altra banda, també decideix acostar la discussió sobre la legitimitat de la televisió pública a Europa exposant els argu-

ments de qui, en l'escenari de la multicanalitat, s'oposen a aquest model i els de qui, per contra, el defensen.

El cas concret de la BBC s'aborda a partir del segon capítol, en el qual s'analitzen les fites externes més significatives que han condicionat l'evolució de la corporació des dels seus orígens el 1922 fins al 2008. Als primers anys van ser especialment crucials fets com la qualificació de *public utility*, atorgada al mitjà radiofònic al Regne Unit i, com a conseqüència d'aquesta resolució, la conversió de la companyia privada de ràdio (British Broadcasting Company) en corporació pública. Aquesta transformació es va fer en virtut de l'aprovació de la Royal Charter —un document mitjançant el qual la BBC queda consagrada com a entitat pública independent del Parlament i allunyada del Govern—, que es renova periòdicament.

En la configuració del model de la televisió pública britànica, Teresa Ojer considera fonamental que la programació d'aquest mitjà des que va iniciar la seva activitat s'hagi decidit per gestors aliens al govern amb una missió de servei públic i que el seu finançament es basi en un gravamen directe i independent de l'Estat sobre el ciutadà mitjançant un cànon. D'altra banda, l'autora posa l'accent en les crisis de la BBC: la ruptura del monopoli de la BBC el 1955, la crisi econòmica dels setanta, la implantació de la difusió de la televisió per cable i per satèl·lit als vuitanta i l'amenaça de privatització del govern britànic als noranta del segle passat.

Per Ojer, la independència de la BBC davant el poder de l'Estat, un tret que converteix la corporació en una entitat de referència per a altres països, es deu a la seva estructura singular de govern, que, com apunta la investigadora, “se ha mantenido invariable durante ochenta años” (p. 87). Per dimensionar el model d'organització de la BBC, al tercer capítol, Teresa Ojer examina la configuració dels instruments de gestió de les televisions públiques de l'entorn europeu i exposa els corrents principals de pensament sobre el govern corporatiu —teoria d'agència i teoria dels interessats. Després explora l'estructura de govern de la Corporació, de la qual explica tant les funcions dels seus òrgans de direcció, com les debilitats del sistema de gestió i la manera en què s'han corregit.

Servir l'espectador és la prioritat de la BBC, que té el seu origen, en bona mesura, en la consideració del ciutadà britànic com a principal accionista de la Corporació. La professora Ojer, per a qui l'activitat de la BBC està supeditada a la manera de finançar-ne el servei públic, descriu al quart capítol les diferents vies d'ingressos convencionals —cànon, activitats comercials i subvenció— i les noves línies de negoci iniciades per la BBC. Per tant, la corporació compta amb un sistema de finançament mixt, pel qual l'autora aposta obertament i el defineix com “el más adecuado teniendo en cuenta su condición de servicio público” (p. 131).

Al darrer capítol, Ojer Goñi, que estima que els productes audiovisuals de la BBC constitueixen el seu principal tret d'identitat, afronta el concepte de *qualitat* revisant les teories que s'hi refereixen en la dimensió empresarial, de programació televisiva i de programes. L'autora tanca el seu estudi amb l'explo-

ració de cinc programes de la BBC. Es tracta d'una anàlisi mitjançant la qual es ratifica la hipòtesi de partida per la qual “la mejora constante en la calidad de los programas ha contribuido a su prestigio nacional e internacional” (p. 14).

Malgrat els dubtes sobre la legitimitat del servei i les seves vies de finançament en un mercat britànic de televisió cada cop més liberalitzat, Teresa Ojer conclou que, en els darrers anys, la BBC ha continuat avançant cap a l'excel·lència en la mesura que no només ha quedat reforçada com a corporació pública independent del govern, sinó que ha estret encara més els seus compromisos amb els ciutadans, s'ha reafirmat en la seva aposta per la qualitat dels continguts i ha assumit el lideratge del canvi del sistema audiovisual analògic al digital al Regne Unit.

Sens dubte, el llibre de Teresa Ojer és, tant pel tema al qual s'enfronta com per la qualitat del seu contingut, una obra de consulta obligada per als investigadors de les àrees d'empresa informativa i de gestió de mitjans, com també per a qui treballen aspectes relacionats amb les polítiques de comunicació i l'estructura del sistema audiovisual.

Referències

- BARNETT, S. *Funding the BBC's future*. Londres: British Film Institute, 1993. ISBN: 0-85170-424-7
- BLUMLER, J. G. (ed.). *Television and the public interest: vulnerable values in the West European Broadcasting*. Londres: Sage, 1992. ISBN: 0-8039-8650-5
- BORN, G. *Uncertain vision. Birt, Dyke and the reinvention of the BBC*. Londres: Vintage, 2005. ISBN: 0-09-942893-8
- BRIGGS, A. *The BBC. The first fifty years*. Oxford: Oxford University Press, 1985. ISBN: 0-19-212971-6
- BURNS, T. *The BBC: Public institution and private world*. Londres: MacMillan, 1977. ISBN: 0-333-27040-1
- CAIN, J. *The BBC: 70 years of broadcasting*. Londres: BBC, 1992. ISBN: 0-563-36750-4
- COKERELL, M. *La televisión inglesa y los primeros ministros: una historia de esta turbulenta relación*. Barcelona: Planeta, 1990. ISBN: 84-320-4794-5
- DAVIES, G. *The future funding of the BBC: Report of the independent review panel*. Londres: DCMS, 1999
- ELSTEIN, D. et al. *Beyond the Charter. The BBC after 2006*. Londres: Premium Publishing, 2004.
- GARCÍA AVILÉS, J. A. "Las redacciones de los canales 'todo noticias' como laboratorio periodístico: los casos de BBC News 24 y Rainews 24". *Trípodos*. Núm. 19 (2006), p. 83-97. ISSN: 1138-3305
- HARGREAVES, I. *Sharper Vision: the BBC and the communications revolution*. Londres: Demos, 1993. ISBN: 1-898309-25-6
- LAMUERDA, M.; TISCAR, L. "El ciudadano en la información periodística de la BBC". *Comunicar*, núm. 31 (2008), p. 145-152. E-ISSN: 1988-3293 / ISSN: 1134-3478
- LORENS, C. "Las políticas de Internet de RTVE y la BBC: la redefinición e implantación del servicio público en los nuevos medios". *Revista de Economía Política de las Tecnologías de la Información y Comunicación*, vol. X, nº 2 (mayo-agosto 2008)
<http://www.eptic.com.br/arquivos/Revistas/v.%20X,%20n.%202,%202008/9-%20CarlosMaluquer_P_.pdf>
- MAGDE, T. *Beyond the BBC. Broadcasters and the public in the 1980*. Southampton: MacMillan, 1989. ISBN: 0-333-39427-5
- MANFREDI, J. L. "El reto digital de las televisiones públicas en Europa. Las estrategias de la BBC y de RTVE". *Telos*, nº 68 (julio-septiembre 2006).
- MANFREDI, J. L. *La televisión pública en Europa*. Madrid: Edición Fundación Autor, 2008. ISBN: 978-84-8048-769-6
- MEDINA, M.; OJER, T. "Valoración del servicio público de televisión. Comparación entre la BBC y TVE". *Revista Latina de Comunicación Social*, núm. 64 (2009).
<http://www.revistalatinacs.org/09/art/24_823_42_ULE_PICC_11/Medina_y_Ojer.html>
- O'MALLEY, T. *Keeping Broadcasting public. The BBC and the 2006 Charter Review*. Londres: Campaign for press and broadcasting freedom, 2005.
- OJER, T. "El modelo de financiación de la BBC". *Comunicación y Sociedad. Revista de la Facultad de Comunicación de la Universidad de Navarra*, vol. XXII. Núm. 1 (2009), p. 137-160. ISSN: 0214-0039
- OJER, T. "Las actividades comerciales de la BBC como parte de su sistema de financiación". A: MORENO, E. et al. (eds.). *Los desafíos de la televisión pública en Europa*. Pamplona: Ediciones Universidad Navarra, 2007, p. 193-210. ISBN: 978-84-313-2458-2
- PEACOCK, A. *Public service broadcasting without the BBC?* Londres: The Institute of Economic Affairs, 2004. ISBN: 0-255-36565-9
- ROEL, M. "TVE versus BBC: Dos modelos informativos enfrentados. Propuestas para una información responsable". A: *Información para la paz: autocrítica de los medios y responsabilidad del público*. Congreso Internacional de Ética y Derecho de la Información, 3. 2004. València: Fundación COSO de la Comunidad Valenciana para el Desarrollo de la Comunicación y la Sociedad, 2005, p. 543-558. ISBN: 84-609-6261-X
- VILLAR, D. "Hacia una televisión pública 2.0.: el Creative Archive de la BBC". *Comunicar*, núm. 25 (2005). ISSN: 1134-3478